

/ редкол.: М. В. Шульга, С. В. Глібоко. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. С. 138 – 144.

3. Strizhkova A., Tokarieva K., Liubchych A., Pavlyshyn S. Digital Farming as Direct of Digital Transformation State Policy. *European Journal of Sustainable Development*, 9(3), 597. <https://doi.org/10.14207/ejsd.2020.v9n3p597>.

Шульга М. В.,

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри земельного та аграрного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ДО ПИТАННЯ ПРО ІННОВАЦІЇ В АГРАРНІЙ СФЕРІ

Інновації, будучи одним із визначальних факторів, які впливають на рівень конкурентоспроможності економіки України у глобальному конкурентному середовищі, мають безпосереднє відношення і до сфери земельних відносин. Так, згідно зі ст. ст. 8, 9 Закону України «Про індустріальні парки» для розміщення індустріального парку із земель промисловості, які перебувають у державній чи комунальній власності, надається земельна ділянка строком від 30 років, тобто на мінімальний строк функціонування індустріального парку. Використання такої ділянки можливе як на титулі права власності, так і на титулі права оренди чи суборенди.

Надання в користування земельних ділянок парку здійснюється керуючою компанією, яка отримує права на земельні ділянки від ініціатора його створення. Набуття прав на земельну ділянку в межах території індустріального парку виступає обов'язковою умовою набуття відповідною особою статусу учасника індустріального парку. Такі суб'єкти, безпосередньо взаємодіючи між собою, здійснюють, забезпечують або сприяють проведенню наукових досліджень, розробленню та практичному застосуванню в конкретному секторі економіки результатів інтелектуальної діяльності.

У межах території індустріального парку запроваджується спеціальний режим інноваційної діяльності, який являє собою механізм реалізації інноваційної політики держави. Ключовою складовою такої політики виступає державна допомога суб'єктам господарювання в інноваційній сфері, яка може бути реалізована у формі податкових пільг, списання боргів, надання дотацій, субсидій та інших засобів, які можуть бути ефективно застосовані з метою досягнення конкретних цілей.

У господарсько-правовій літературі зазначається, що поняття об'єкта спеціального режиму інноваційної діяльності на макrorівні має розглядатися у вузькому та широкому сенсі: а) у вузькому сенсі під таким об'єктом розуміється об'єкт правовідносин у сфері інновацій (інноваційна розробка, інноваційний продукт, інноваційна продукція, інноваційні технології та ін.); б) у широкому значенні під об'єктом спеціального правового режиму інноваційної діяльності розуміються комплекси господарських відносин, що формуються при здійсненні інноваційної діяльності окремими суб'єктами (технопарками, технополісами, інноваційними парками, інноваційними кластерами та ін., а також відносини, що складаються у постійно діючих інноваційних траєкторіях та ланцюгах [1, с. 3, 4].

Видається, що наведені положення щодо спеціального режиму інноваційної діяльності як різновиду спеціального режиму господарювання можуть бути реалізовані і в агросфері у процесі використання земель сільськогосподарського призначення, наприклад, для ведення органічного виробництва, зокрема, органічного землеробства.

Відомо, що постановою Кабінету Міністрів України від 26.06.1996 р. було затверджено Положення про спеціальні сировинні зони, до яких відносились певні території сільськогосподарських угідь. Особливість цих територій полягала в тому, що за своїм агроєкологічним станом сільськогосподарські угіддя мали бути придатними для задоволення потреб держави в сировині для виробництва продуктів дитячого та дієтичного харчування. Отже йшлося про території земель сільськогосподарського призначення, які за своїм якісним станом мали відповідати встановленим вимогам з точки зору екологічної безпечності продуктів харчування.

У подальшому правовий режим земель спеціальних сировинних зон був чітко визначений Порядком надання статусу спеціальної зони з виробництва сировини, що використовується для виготовлення продуктів дитячого та дієтичного харчування, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2007 р. До спеціальних сировинних зон висувались підвищені вимоги: вони повинні розташовуватись лише у межах сільськогосподарських угідь; їх місце розташування мало відповідати нормативно обґрунтованій віддаленості від об'єктів – забруднювачів навколишнього природного середовища; ґрунти в межах цих зон повинні мати високий рівень родючості; пестициди та агрохімікати природного походження могли застосовуватись лише за спеціальними технологіями.

Низка нормативно-правових актів, спрямованих на правове регулювання державної політики у сфері виробництва та реалізації органічної сільськогосподарської продукції та сировини, на жаль, створили ситуацію, яка характеризувалась відсутністю єдиного системного підходу, неузгодженістю між окремими заходами державної політики; повільністю реалізації запланованих заходів та прогалинами правової регламентації.

Сьогодні стратегічні напрями державного впливу на розвиток суспільних відносин у сфері виробництва та обігу органічної сільськогосподарської продукції та сировини визначені спеціальним Законом України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції». Цей Закон визначає не тільки засади правового регулювання органічного виробництва, обігу органічної продукції та функціонування ринку такої продукції, правові основи діяльності центральних органів виконавчої влади, суб'єктів ринку органічної продукції, а і напрями державної політики у зазначеній сфері. Серед таких напрямів виокремлюються, поміж іншого, наступні: а) забезпечення екологічної безпеки під час органічного виробництва; б) створення єдиної системи сертифікації та державного контролю органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції; в) встановлення відповідальності за порушення законодавства у зазначеній сфері відносин та ін.

Видається, що було б доцільним в порядку експерименту запровадити спеціальний режим інноваційної діяльності у сфері ор-

ганічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції в межах певної території, основу якої мають складати сільськогосподарські угіддя, що за якісним станом та місцем розташування відповідають встановленим вимогам. Йдеться, зокрема, про можливість створення, наприклад, агропарку.

Безумовно, що сьогодні обов'язковими передумовами формування спеціального режиму господарювання, в тому числі і в агросфері, виступають специфічні риси, притаманні як об'єкту регулювання, так і суб'єктам певних правовідносин, певній території та ін. При цьому запровадження спеціального режиму господарювання в агросфері повинно мати на меті передовсім стимулюючий характер, тобто домінуючими мають виступати такі правові засоби як державна допомога і підтримка, пільги, гарантії та ін.

Необхідність застосування державою спеціального режиму господарювання у сфері інноваційної діяльності в аграрному секторі зумовлена потребами сьогодення: актуалізацією інноватизації виробничих фондів аграрних товаровиробників; забезпеченням продовольчої безпеки держави; необхідністю наукових розробок та використанням їх у реальному виробництві та ін.

Список використаних джерел

1. Вакім В. Е. Спеціальні режими інноваційної діяльності: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук. Харків, 2020. 20 с.